

2/2009

KNIŽNÍ ZNACĚKA

SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

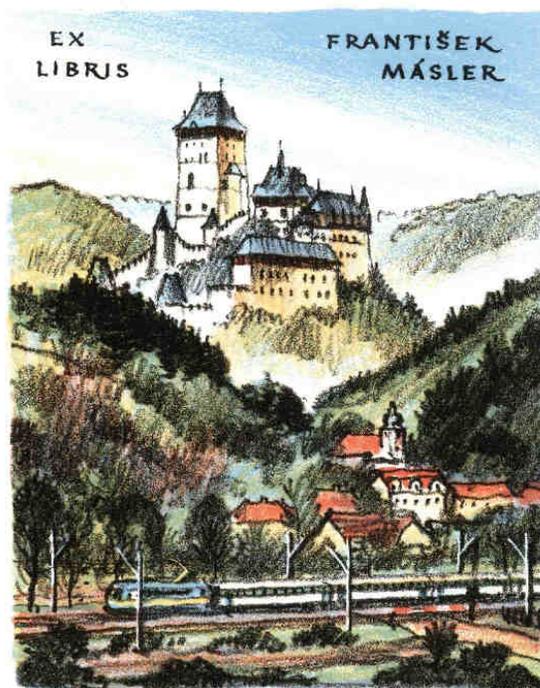
NAŠI LETOŠNÍ JUBILANTI II. část

JAK TEN ČAS LETÍ

(K pětasedmdesátým narozeninám Jiřího Boudy)

Určitě také potkáváte starší spoluobčany, kteří vám při možných i nemožných příležitostech položí otázku: „Víte, kolik už je mi let?“ Přivřu oči, jako se zamyslím, trochu uberu, aby se neřeklo, a zvolám „šedesát“. „Kdepak, letos mi bylo osmdesát!“ Náramně se divím a osoba je potěšena, že tak mladě vypadá. Horší je ovšem situace, kdy hádáte sedmdesát (ten zvrhlík tak opravdu vypadá) a on se ohradí, že ne, že mu bylo teprve padesát.

Jiří Bouda, akademický malíř a grafik, tvůrce stovek exlibris a novoročních gratulací se nikoho neptá. Ne, že by se za svůj věk styděl, ale nemá důvod, nevypadá na to, a jeho rozsáhlé celoživotní dílo je důkazem o jeho tvůrčích schopnostech, talentu a oblibě mezi sběrateli. Stal se jednou z mála stálic na nebeské klenbě sběratelů tohoto žánru. Kolik hvězdných autorů zmizelo během let v propadlišti dějin? Někteří zazářili, jejich grafické listy nás oslnily, ale brzy zmizeli z obzoru sběratelského nebe v nedohlednu, jako mizí kometa v prostoru nekonečna. Jiní oprávněně překvapili hodnotnými listy, ale nedovedli trvale upoutat pozornost náladového sběratele, který stále touží po novinkách, něčem zvláštním: hlubotiskové technice, moderním provedení... I oni zmizeli z nebeské bány sběratelské, na níž zůstávají jasné stalice, mezi které Jiřího přiřazují.

Jiří Bouda, L1/5, 1999

Jiří Bouda, nenápadný, skromný, obětavý člověk, umělec s laskavým úsměvem, patří k tvůrcům, kteří od samého začátku jdou svojí cestičkou, hledají smysl života a nacházejí odpověď: chovej se jako slušný člověk, kresli a maluj tak, jak ti velí duše a rozum, dělej svým dílem radost jiným a nepředstírej nic, co je ti cizí a nemilé. A Jiří jde tou cestičkou; v létě s hlavou odkrytou, v zimě pokrytou námořnickou čepicí (nedávno si na zájezdu v Londýně jednu omylem vyměnil s cizím pánem na re-

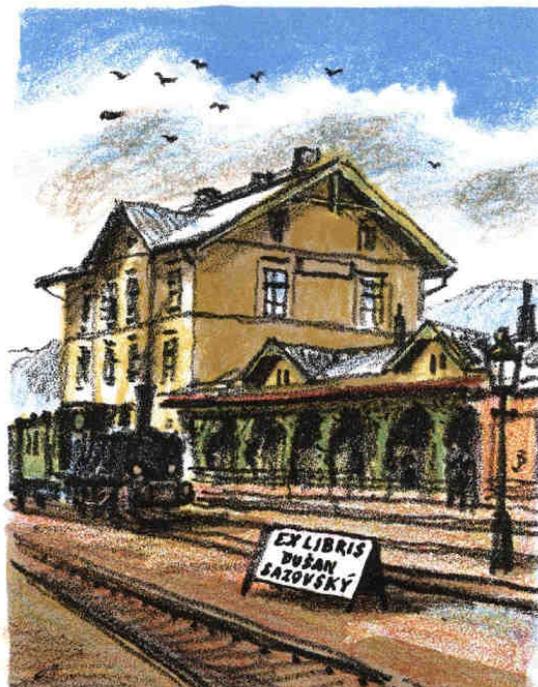
Božena Adamová, Jiří Bouda, Mario Kiriako a kolo značky Favorit, foto J. Š.

cepci; jsem svědek), venčí svého milovaného psa na Babě (podle mého je to pes zlej, pokousal už kdekoho; mne ne. Jiří ho musí vždycky, když přijdu na návštěvu, zamknout), zdraví starousedlíky i starousedlice, nakupuje do své stoleté tašky, projíždí se na svém kole značky Favorit, objevuje svět, píše deníky z cest, jezdí do litografických dílen tisknout barevné litografie, občas se mnou chodí ke Třem lípám na oběd a k Jarouškovi do vinárny – garáže - na dobré víno. Vedeme řeči, vzpomínáme na čas minulý a Jiří vypravuje, kde na dráze sloužil (neboť vlaky jsou kusem jeho života, stejně jako ta ohmataná čepice), kde mají nejhezčí nádraží, v kolik to jede z Bubenče na Masaryčku, která lokomotiva je největší, nejdelší, nejhezčí! Má je dokumentované – všechny? Ještě jsem se nezeptal, ale zeptám se. Jindy přemýšlí o tom, která navštívená země se mu nejvíc líbila, kde pil nejlepší víno, jaká kuchyně je nejzajímavější. Lituje, že už na hranicích nejsou celnice, poněvadž nemá razítka v deníku ani v pase, lituje, že neumí dokonale alespoň tři řeči, aby se mohl dobře domluvit (a přitom se na svých cestách všude domluvil, jak vyčtete z vydaného poutnického deníku). Vedeme řeči, pijeme víno nebo jindy pivo desítku, ale jen do chvíle, kdy Jiří oznámí: „Už musím běžet, je pozdě, ten můj pes mi zase vynadá, jako posledně, to bylo štěků, kde se

toulám a co žrádlo a procházka a očurávání kandelábrů, no fuj, že se páničku nestydíš! Tak už radši za ním běžím.“

Najednou jsou tady kulatiny; sedmdesát pět let se nedá zapřít, ale Jiří na ně nevypadá (to je tím tréninkem na kole)! Už třicet let (nejmíň) je stále stejně zachovalý a neúnavný, jen v poslední době odmítá některé zákazníky s péefkami. Co znamená 75? Výstavy, výstavy, výstavy, jak by řekl slavný revolucionář Vladimír Iljič. Jiří neodmítá, pokyvuje hlavou a je si vědom, že alespoň některým se nevyhne a bude muset oslavovat (nerad, stále si musíme uvědomovat, že je v podstatě skromný, někdy až plachý a pochlebování nemá rád).

Jiří Bouda je stálice na sběratelském nebi; jeho krásné kresby, přenesené na litografické kameny (rytiny a dřevoryty už dávno nedělá; litografie, bohatá svou širokou škálou možností prezentovat kresbu a uplatnit výraznou barevnost, mu zcela vyhovuje), nás těší, a sběratele exlibris obzvlášť, už padesát let (mám nejstarší PF z roku 1960). Autorovi vděčíme za neúnavnou dokumentaci světa železnic, české krajiny, městeček a měst, architektury a v neposlední řadě naší stověžaté matičky Prahy. Proč jeho hvězda nezapadla, jako jiných tvůrců? Protože Jiří Bouda je neúnavný, přesný kreslíř, dokonalý dokumentarista světa; jeho tvorba je milá, půvabná a stále stejně svěží jako na samém začátku.

Jiří Bouda, L1/5, 2003

Jsem rád, že jsem se v průběhu let stal jeho kamarádem, i když má toho nevrlého psa. Jsem rád, že spolu vedeme řeči ve vinárnách i hospůdkách, jsem rád, že mu mohu touto cestou prozradit, že si vážím jeho práce i přátelství a přeji mu za sebe i za ostatní sběratele hodně nápadů, pohody a síly, aby ty letošní výstavy a oslavy přežil bez újmy na zdraví.

Karel Žižkovský

JOSEF ZEDNÍK

Josef Zedník se narodil 14. března 1959 v Mostě. Je absolventem Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Kamenickém Šenově (1974-1978) a Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem (1978-1983). Nejprve byl učitelem výtvarné výchovy na základní škole a potom dvacet tři let učitelem na základní umělecké škole v Mostě, kde byl ředitelem v letech 1990 až 2008. Členem SSPE je od roku 1988. Pravidelně se zúčastňuje přehlídek českého a slovenského exlibris v Hradci Králové a Trienále ex libris v Chrudimi. Uspořádal téměř třicet samostatných výstav, na nichž představil svoje kresby, malbu a grafiku. Celkový přehled své umělecké tvorby vystavoval

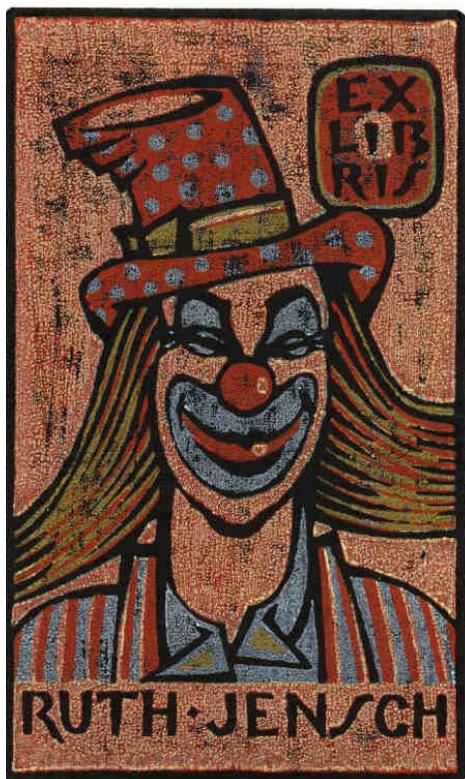
J. Zedník např. v roce 2006 v Galerii na mostě v Hradci Králové a na výstavě *Moje světy* v Městské knihovně v Mostě v roce 2008.

Osobně jsem se seznámil s Josefem Zedníkem v nedávné době v jeho novém domově v Olešné u Hořovic. Po srdečném přivítání padla samozřejmě otázka, proč právě Olešná se stala novým domovem jeho rodiny? Je to tak, že v Olešné koupil J. Zedník před mnoha lety starou kovárnu s domkem a toto letní a víkendové sídlo postupně opravoval a předělával pro potřeby rodiny a pro svoji výtvarnou práci. Olešná leží na samém okraji rozsáhlých brdských lesů, kterým bohužel vládne doposud Armáda České republiky. Nicméně mnoho obyvatel Mostecká vyhledává tento

zapomenutý kraj, kde nacházejí klid, čistý vzduch a možnost realizace svých chalupnických zájmů.

Po odchodu J. Zedníka v Mostu se tempo úprav znahonásobilo a dnes je kovárna „letním“ ateliérem a domek moderně zařízený citlivou rukou výtvarníka a jeho paní. J. Zedník má mnoho výtvarných plánů do budoucna. V současné době se svými malbami nostalgicky vrací do starého Mostu, který musel ustoupit povrchové těžbě hnědého uhlí, a malou náplastí se stalo přestěhování gotického děkanského kostela, jedné z několika zachovaných staveb kdysi královského města.

Současnou i zaniklou krásu architektury historických měst se intuitivně snaží J. Zedník zachytit ve svých obrazech, kresbách a grafikách. Přenáší tak dávné úsilí našich předků, vtělené do architektonických skvostů, do vnímání současného člověka, který si často ani neuvědomuje svoje sepětí s minulostí. V díle J. Zedníka znovu ožívá starý Most a připomíná se středověká krása nedalekého Chomutova a majestátní architektura města Prahy.

Josef Zedník, X3/5, 1996

Lidé z Mostu a děti z výtvarné školy tvoří další segment zájmu J. Zedníka v mnohotvárném zpracování: portréty, skupinové portréty i kombinace skupinových portrétů s mistrovskými středověkými malbami, např. v obrazech *Milénium*. Od realistického zobrazování lidí přechází J. Zedník k symbolismu, kde současnost přechází do budoucnosti, jakoby se současná krása lidí přetavovala do věčného zmaru.

Uvolněně a radostně působí drobná grafika J. Zedníka, kterou tvoří pro sebe a pro své přátele ve formě novoročenek a exlibris svojí oblíbenou technikou – barevným linorytem. Jsou to drobné grafické skvosty plné hravé nápaditosti až jemné ironie. Tlumené barvy a výrazné písmo a charakteristická uvolněná kresba vtiskují těmto drobným grafikám nezaměnitelnou krásu.

Sádra, dřevo a šamot jsou výchozím materiálem pro drobnou plastiku J. Zedníka – sochaře. Ze sádry vytváří portréty a naopak dřevo a šamot jej inspirují k vytváření „užitných“ předmětů s protikladným významem, jako např. „křtitelnice“ a „ko-

rýtká“. Skutečně k zamyšlení: je to výchozí a konečný stav, tedy cesta od počátečních ideálů ke konečné realitě?

Josef Zedník vytváří rovněž kresby a ilustrace. V jeho výchovných ilustracích zaznívá úsměvný až humorný tón, kterým oslovuje mládež při výchově k dopravní kázni a při varování před alkoholem, kouřením, drogami a dalšími nástrahami současného života.

Přeji Josefu Zedníkovi do dalších let pevné zdraví a nekonečnou tvůrčí invenci v jeho staronovém prostředí na okraji brdský lesů. Trochu se vtírá otázka, zda si Josef Zedník také povšimne krásy okolní krajiny a zda jí věnuje v budoucnu část svého tvůrčího zájmu.

Současná adresa: PaedDr. Josef Zedník, č. p. 87, 267 64 Olešná u Hořovic.

Jan Langhammer

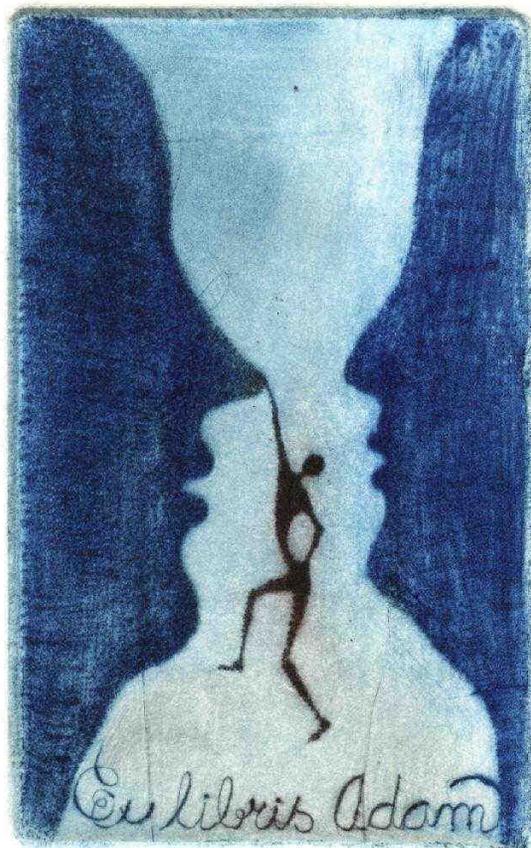
DOMINIKA SCHÖNOVÁ

malířka, grafička, textilní výtvarnice, scénická a kostýmní výtvarnice, se narodila 9. 4. 1954 v Praze. Po ukončení základní školy byla přijata do Trnkova studia krátkého kresleného filmu jako animátor, kde spolupracovala na francouzském filmu *Divoká planeta*.

Střední grafickou školu v Praze (Hellichova) absolvovala v letech 1971-1975 (prof. Istlerová, prof. Bubeníček, prof. Blažej). V letech 1975-1981 studovala obor knižní ilustrace na VŠUP v Praze v ateliéru prof. Z. Sklenáře.

Věnuje se volné a užité grafice, olejomalbě, dětské knižní ilustraci a vědecké kresbě. Okrajově se věnuje tvorbě oděvních doplňků (úpletů, šál) a šatů, kde pracuje s přírodními materiály, nejvíce s vlnou a kůží.

Členkou SSPE je od roku 2003. Svoji tvorbu exlibris představila na Žni českého a slovenského exlibris 2007 v Hradci Králové a na XII. Trienále ex libris v Chrudimi v roce 2008. Pro tvorbu exlibris využívá kombinace technik pro tisk z hloubky, např. suchou jehlu v kombinaci s mezzotintou. S oblibou vytváří symbolické náměty ve vztahu k majiteli exlibris. Současná adresa: U Smaltovny 245/16, 170 00 Praha 7

Dominika Schönová, C4+C7, 2008

Jan Langhammer

MICHAELA LESAŘOVÁ-ROUBÍČKOVÁ

Michaela Lesařová-Roubíčková se narodila 19. dubna 1949 Praze. Absolvovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze (prof. K. Svolinský a prof. Z. Sklenař) v letech (1967-1973).

Zabývá se volnou a užitou grafikou, kresbou a ilustracemi, příležitostně vytváří trojrozměrné realizace v různých materiálech (objekty, šperky, módní a bytové doplňky, skleněné objekty, realizace scény pro divadlo poezie Viola).

V roce 1973 byla zaměstnaná ve Středisku vědeckotechnických informací IKEM (vědecká kresba). Knižní ilustrace tvoří pro bibliofilská a kolibří vydání poezie, pro beletrii a pro populárně naučnou literaturu a učebnice, ale i pro chirurgické

atlasy. Spolupracovala s nakladatelstvími: Lyra Pragensis, Čs. spisovatel, Mladá fronta, Artia, Albatros, Avicenum, Aventinum a mnoha dalšími.

Je členkou SČUG Hollar, Asociace volné grafiky, Evropského kulturního klubu, Masarykovy akademie umění a Nadace umění pro zdraví. Účastní se úkolových akcí a nadační činnosti. Členkou SSPE je od roku 1974.

Své grafické práce vystavovala v mnoha evropských zemích, ale také v Americe, v Asii a v Austrálii.

Různorodost tvorby českých grafiků uspokojuje jistě české i zahraniční sběratele. Je z čeho vybírat, jak např. dokazuje publikace *Současní tvůrci exlibris z okruhu SSPE*, kterou náš spolek vydal v minulém roce. Na sběratelském výsluní se již po desítky let vyhřívá také Michaela Lesařová-Roubíčková. Sběratelé exlibris milují krásu, a té se jim dostává od naší jublantky vrchovatě. Rovněž dokonalé zvládnutí grafických technik včetně slepotisku pohladí

Michaela Lesařová-Roubíčková, C3+B, 2004

sběratele na duši. A barvy, ty nelze opomenout, jsou pastelové, hravé a inspirující k optimismu. Nelze se tedy divit, že je stále vyhledávána novými a novými sběrateli exlibris. Prostá krása přírodních motivů, hlavně květin, harmonicky zapadá do její

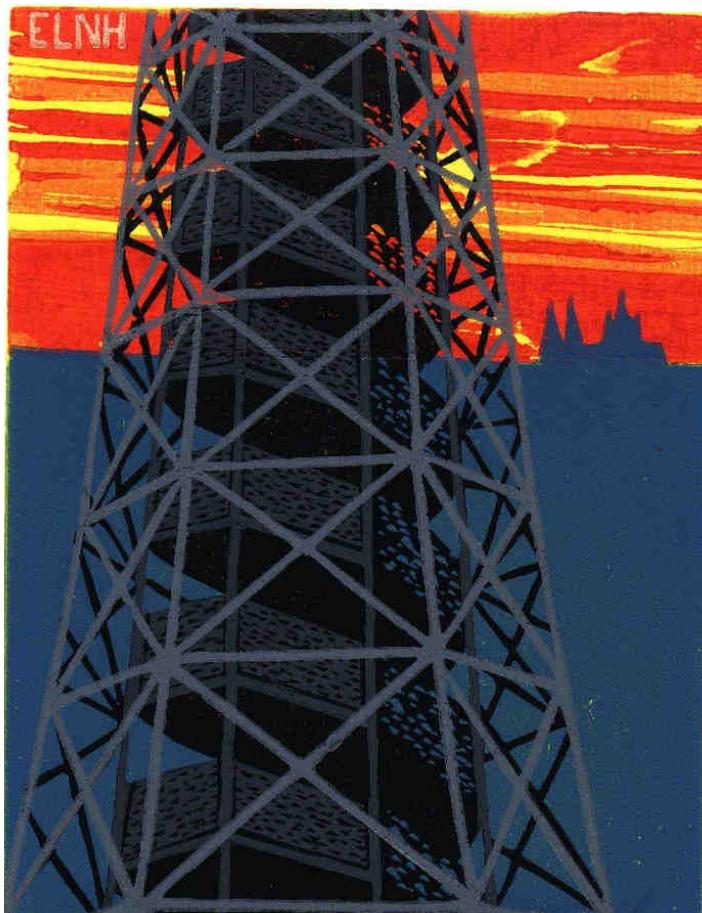
tvorby a přináší divákům „krajkové“ dojmy z jejích četných květinových a rostlinných námětů. Pravda, její tvorba se nevyjadřuje k žádným lidským otázkám. Člověk a jeho touhy a utrpení netvoří osu její tvorby, ale což nakonec, když vše lidské selhává, neobracíme se k přírodě a k jejímu nekonečnému koloběhu života? Právě tuto inspiraci nám vrchovatou měrou umělecká tvorba Michaely Lesařové-Roubíčkové nabízí a citliví lidé to vnímají. Předmětem jejího uměleckého zájmu jsou rovněž prosté předměty, které nám pomáhají vytvářet domov a dávají nám pocit čehosi stálého, milého a nezastupitelného v našem každodenním životě. Písmo, tolik důležité u exlibris, harmonie námětu, techniky a barev dává vyznít dokonalému a působivému drobnému grafickému dílu – exlibris.

Současná adresa autorky: Bedrnova 249/8, 150 00 Praha 5.

Jan Langhammer

JUBILANT DR. NORBERT HILLERBRANDT

Členem SSPE jsem teprve krátkou dobu, ale už jsem si zvykl, že na všech našich významnějších výměnných akcích, ať už to bylo v Chrudimi, Karlových Varech anebo v Uherském Hradišti, se vždy setkávám s panem dr. Norbertem Hillerbrandtem z Rakouska. Jak jsem zjistil, sběratelem grafiky je pan dr. Hillerbrandt od roku 1973,

Martin Manojlín, X1/8, 2005

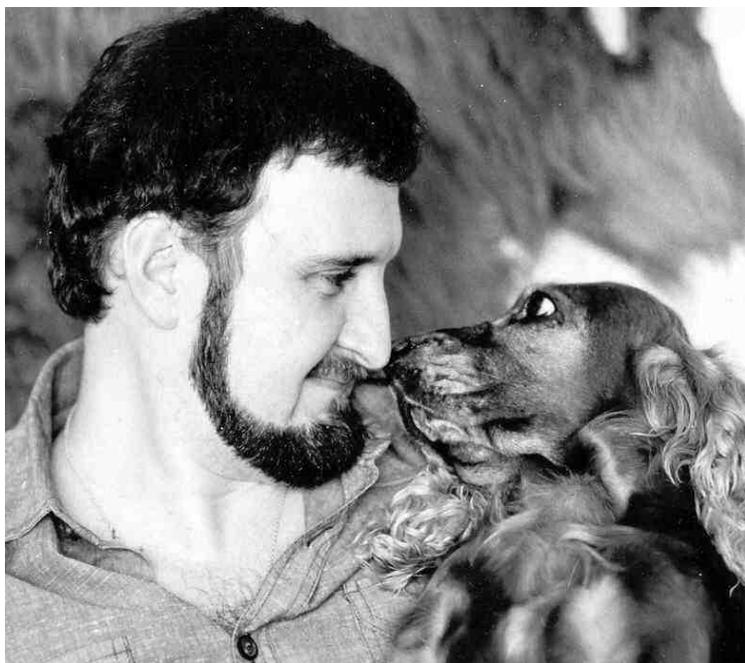
tedy více než třicet pět let. Ke sbírání exlibris jej přivedl jeho přítel Erich Schöner. Krátce nato poznává pana Ottu Feila a Leopolda Hofmanna. S jejich pomocí a se svým velkým nasazením patří zanedlouho do úzkého kruhu rakouských sběratelů exlibris. A je to právě on, kdo navázal na přátelská setkání našich a rakouských umělců a sběratelů, u jejichž zrodu byli z rakouské strany paní dr. Anna Lerpergerová a dr. Ottmar Premstaller. Sám vzpomíná v jednom svém článku, napsaném pro rakouský časopis ÖEG Mitteilungen při příležitosti 85. výročí vzniku SSPE (přeložený pro Knižní značku 4/2003), jak bylo tenkrát nutné překonat všechny předsudky a počáteční nedůvěru jak k českým umělcům, tak ke sběratelům, která byla tehdy dána jen neznalostí poměrů. Netrvalo ale dlouho a z nedůvěry vznikala

přátelství, která se během těch dlouhých let utužovala a dále rozvíjela. V. Cynibulk, L. Jiřincová, J. Liesler, E. Kotrba - jen několik jmen z českých autorů, jako vzpomínku na tyto časy. Zde je též nutno vzpomenout na velké přátelství mezi dr. Norbertem Hillerbrandtem a dr. Ivo Prokopem. Během jeho častých návštěv v tehdejší ještě Československu vznikla pochopitelně přání, nechat si udělat grafický list od některého českého umělce. S prosbou o vytvoření exlibris se tehdy obrátil na několik umělců: Karla Šafáře, Josefa Lieslera, Oldřicha Kulhánka, kteří mu pochopitelně rádi vyhověli, a tím asi položil dr. Hillerbrandt základní kámen pro svoji sbírku českého exlibris. Podle jeho vlastní výpovědi, vytvořilo pro něj 77 českých a slovenských umělců 254 knižních značek. Je skoro nepředstavitelné domyslet, co vše obsahuje jeho celá sbírka. Vždyť nejsou na světě jen čeští umělci!

V květnu oslavil dr. Hillerbrandt své 65. narozeniny. Jménem všech členů spolku přeji panu dr. Hillerbrandtovi do dalších let především zdraví, štěstí, spokojenost a ještě mnoho radosti z jeho krásné grafické sbírky.

Karel Urban

SKLENÁŘOVCI BEZ JEDNOHO

Petr Melan

Foto: O. Dlabola

Držím v ruce oznámení, že v pátek 15. května 2009 zemřel ve věku šedesáti dvou let akademický malíř a grafik Petr Melan. V tu chvíli se mě, tak jako každého, kdo ho znal, zmocnilo překvapení. Vždyť ještě před několika týdny v plné síle a radosti vítal účastníky své výstavy v Hotelu Villa, kterou připravil společně s dr. Karlem Žižkovským. Hned nato se nás zmocnil smutek, že odešel člověk se samozřejmým hlubokým postojem k životu, spolehlivý přítel, muž, který se svojí ženou Danou tvořil nerozlučný pár, a mistr svého oboru. Úro-

veň jeho osobnosti se promítala do myšlenkově hlubokých témat grafických listů (ať už to byl velký shakespearovský list nebo řada exlibris s postavami ze Shakespearových děl, včetně zobrazení velkého básníka a dramatika) zpracovaných přesnou kresbou a dokonalou grafickou technikou. Nemalou zásluhu na dokonalosti a kráse jeho grafických listů měl jistě jeho mimořádný talent, jenž se projevoval už od dětských let, ale také studium na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, kde byl krátce

žákem prof. Jiřího Trnky a potom prof. Zdeňka Sklenáře, který byl jeho inspirátorem, a Jiřího Aderleho, který byl mistrem grafických technik.

Petr Melan si našel velmi záhy svůj výtvarný názor a styl. Obdivoval umění starých mistrů: Hollara, Dürera nebo Rembrandta. Propojoval realitu se skrytými vyššími významy. Inspiroval se však přírodou, střídáním ročních období; miloval národní historii, domov a hlavně Prahu, i když se uchýlil se svojí ženou do klidu přírody nedaleko města.

V pátek 22. května 2009 se přišli rozloučit Petrem Melanem do Velké obřadní síně krematoria v Praze-Strašnicích kromě rodiny také kolegové, přátelé, sběratelé grafiky a obdivovatelé jeho umění. Smuteční projev přednesl Jan Kavan a při poklidné komorní hudbě jsme mohli vzpomínat na chvíle, kdy nám bylo dobře v jeho blízkosti. Zůstávají jeho vzácné, mistrovské grafické listy, plné hluboké symboliky, krásné knižní ilustrace a reprezentativní známková tvorba.

Milan Friedl

MARIÁN KOMÁČEK – BAREVNÁ GRAFIKA 1988-2008 GALERIE HOLLAR 11. 3. – 5. 4. 2009

Slovenský grafik Marián Komáček (nar. 11. 12. 1959) studoval na Střední uměleckoprůmyslové škole (1975-1979, prof. G. Štrba) a na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě (1980-1986, prof. A. Brunovský). Pracuje v technikách litografie, leptu, akvatinty a mezzotinty. Věnuje se též malbě. Je předsedou Sdružení grafiků Slovenska, členem Mezinárodního klubu umělců ART DIAGONAL ve Vídni, místopředsedou Grafického sdružení G-Bod v Bratislavě a členem SČUG HOLLAR. Již z tohoto výčtu je patrná jeho vitalita a angažovanost v současném výtvarném dění. O úrovni jeho grafiky svědčí nejen mnohá ocenění – např. Cena Matice slovenské (Martin 1986) za Nejkrásnější knihu roku, cena na Mezinárodní výstavě grafiky (Portland 1997), Cena grafiky VIII. Bienále exlibris (Ostrów Wielkopolski 2007) aj.

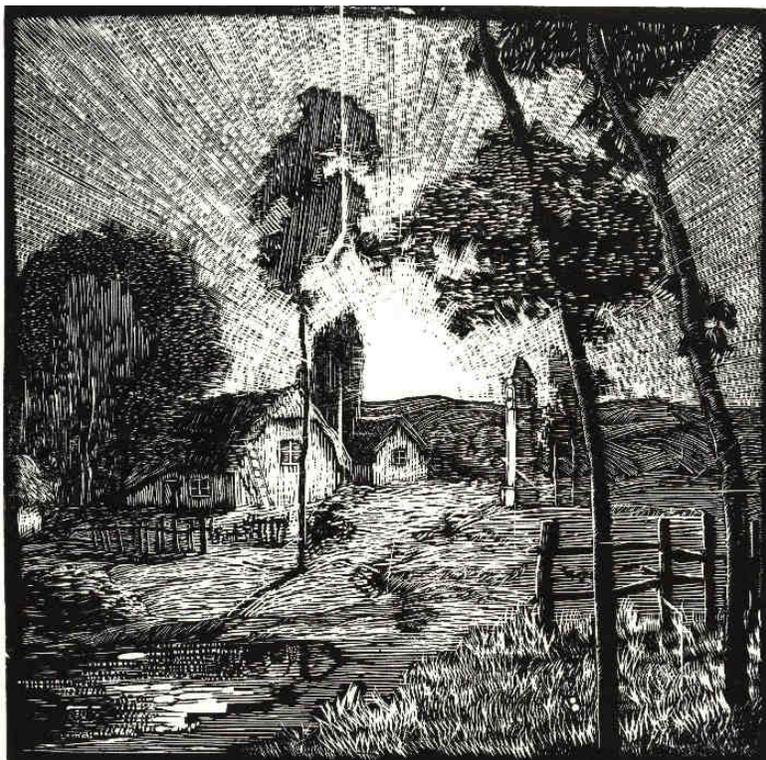
Komáčkova grafika skutečně rozzářila svou barevností celou výstavní síň. Jako většina absolventů ateliéru prof. Albína Brunovského je autor dokonale vybaven technickou zručností a množstvím barev umožňuje jeho unikátní soutisky několika desek. Velkou část drobné grafiky představovala exlibris pro mnohé nám známé sběratele. Každý jeho list vypráví svůj vlastní příběh, můžeme zde tedy mluvit o epickém obsahu. Současný svět vnímá jako pozorovatel popisující citový i rozumový vztah k životu, k rodině, k ženě. Zajímavou inspirací je mu moderní hudba (např. Poslední sólo – pocta Jimi Hendrixovi či Hommage to Satchmo) i oblíbenost starých aut (diplomy pro Veteran Car Club Bratislava-Rusovce). Nevyhýbá se expresivní figuraci ani poetické fantazii, erotika je mu samozřejmou součástí života. Fyzický svět se mu prolíná s duševním, prochází tak různými dimenzemi lidského bytí. Jeho umění je opravdu tak současné, že každý z nás si v něm může najít kousek sebe.

Aleš Nevečeřal

JOSEF VÁCHAL A JOSEF HODEK

Plzeňský malíř a grafik Josef Hodek se ve své rodinné kronice, kterou nazval VŠECKO A SNAD PŘEC JEN NIC, několikrát vrací do minulosti také v souvislosti s Josefem Váchalem, např. k době, kdy jej Josef Váchal učil dělat dřevoryty. Připomíná jejich celoživotní přátelství a výměnu dopisů, popisuje svoji poslední návštěvu u J. Váchala ve Studeňanech a podává zprávy o výstavách J. Váchala, které uspořádal s použitím grafik a knih, jež vlastnil. Výňatek z kroniky uveřejňujeme s laskavým svolením dědiců Josefa Hodka v souvislosti se čtyřicátým výročím úmrtí Josefa Váchala.

Jan Langhammer

Josef Hodek a Josef Váchal, X2, 1912

spolu již v Praze-Vršovicích, každý ještě ve svém bytě a u své mašiny, tiskařského lisu. Bylo to po smrti Váchalovy manželky Marie Pešulové, rozené v Olšanech u Nepomuka. Macková, grafička, dřevorytec - přicházela do Váchalovy dílny v době jeho slávy, tvůrčího rozmachu, vydávání gigantických knih: Postila kacířská, Přírodopis strašidel, Korčula, Šumava – se žádostmi o porady v její vlastní práci. Byla členkou skupiny Kruhu výtvarných umělkyň, vystavovala občas černé i barevné dřevoryty, někdy až příliš ovlivněné Váchalem. Tak jako mnoho jiných utekli oba z Prahy na venek z obavy před bombardováním a s nadějí lehčího získání výživy. Měli to o to snazší, že Macková podědila po rodičích v Studeňanech selské hospodářství s chalupou a celým příslušenstvím. Pronajatá pole vynášela jim tolik, že oba mohli být slušně živi, aniž by byli odkázáni na honoráře za svou práci, kterých bohužel bylo

Červenec 1955: já, Honza, Marie a Ola (*Josef Hodek, Jan Hodek – syn, Marie Hodková – manželka, Olga Hoblíková – švagrová*) vypravili jsme se na dvou-denní cestu autem - na návštěvu k mému mistru Josefu Váchalovi do Studeňan u Jičína.

Nevím ani jak, ani proč Váchal opustil Prahu a odstěhoval se na zapadlou vesničku do Studeňan, asi 6 km od Jičína. Domnívám se, že podlehl za války svodům Anny Mackové - neoženil se sice s ní, ale přijal ji jako družku, on více jak šedesátiletý a ona o nějaký rok mladší. Víím, že se stýkali

stále méně - jednak fyzické stárí a jednak že úplně se oba izolovali od všeho výtvarného dění. Velkou ránu utrpěli po r. 1948 zásahem socialismu na vesnici do zemědělství. I v Studeňanech bylo založeno JZD, pole, louky zabralo bez jakékoli povinnosti původním majitelům. Jen obývací dům zůstal Mackové a Váchalovi, ten však nic nevynášel a jen tak tak, že jim zbyla střecha nad hlavou. Protože Váchal byl už dostatečně stár, zažádal o starobní pojištění, které mu skutečně bylo vypláceno: měsíčně 160,- Kčs. Do Svazu výtvarných umělců

se Váchal nepřihlásil, pouze Macková; do kterého střediska a jaký z toho měla užitek, mně není známo. Loňského roku u příležitosti Váchalových sedmdesátin uspořádal MNV v Jičíně výstavu jeho prací. Cítil jsem povinnost zajet do Jičína, bohužel odkládal a odkládal, až nejel nikam. Proto jsme se vypravili letos. Výlet na den to nebyl možný, a proto jsme si cestu rozvrhli na dva dny. Tentokrát jela s námi Ola. Manželka Honzova, Vlasta, nechtěla ani za nic opustit svoji malou holčičku Janičku, 17. května 1955 narozenou. Vyjeli jsme z Hořehled ráno po 7. hodině přes Plzeň, s kratičkou zastávkou v Praze, dále na Poděbrady do Jičína. Tam byla potíž s ubytováním, všecko obsazeno, prý jsme si měli zamluvit přenocování alespoň 14 dní předem. Konečně nás Čedok ubytoval v hostinci, kde je i turistická noclehárna v pokoji o šesti lůžkách. A že se už nikdo další nehlásil, zůstali jsme my čtyři sami a moc dobře jsme se všichni vyspali. Jakmile jsme měli přenocování zajištěné, zajeli jsme k Váchalovi do Studeňan. Bylo něco po čtvrté hodině, když jsme chtěli zajet k nim do dvora. Přiběhl Váchal nás přivítat, prý do dvora nemůžeme, vrata se nedají otevřít. A tak jsme viděli, že celé jejich přístřeší, dvůr, zahrady, hospodářské stavení by potřebovaly tolik oprav, na které by pár stokorun nestačilo. Tak si tam oba žijí na pokraji Studeňan jako dva poustevníci, hodně zestárlí a ustaraní, on jedenasedmdesátiletý, ona pět nebo šestašedesátiletá. Váchal nám ukázal práce vystavené na jičínské výstavě, z nichž mnohé jsem vůbec neznal, a Macková plné pokoje zarámovaných maleb krajin a kytic. Váchal už nedělá dřevoryty, vrátil se ke kresbám, které koloruje barevnými tušemi, takovým, jaké dělával za mých učňovských let v roce 1912, jenomže ve větších rozměrech – tematika však zůstává čistě váchalovská. Nejvíce času mu zabírá spisování rozměrných dopisů, až stostránkových, hotové knihy. Dva takové dopisy jsem také od něho už dostal. První na jaře k Josefu a druhý k Vánocům. Asi po dvou hodinách pobesedování, kdy mluvil jen a jen Váchal, vždy zábavný, ironický až satirický, Váchal, jaký byl, jaký je a jaký bude už asi do smrti, nasedli jsme a odjeli zpět do Jičína povečeřet a spát. Ráno před sedmou hodinou už jsme uháněli do Kutné Hory, kterou jsem dosud neznal. Krásně re-

Josef Váchal, X2/3, 1912

stále méně - jednak fyzické stárí a jednak že úplně se oba izolovali od všeho výtvarného dění. Velkou ránu utrpěli po r. 1948 zásahem socialismu na vesnici do zemědělství. I v Studeňanech bylo založeno JZD, pole, louky zabralo bez jakékoli povinnosti původním majitelům. Jen obývací dům zůstal Mackové a Váchalovi, ten však nic nevynášel a jen tak tak, že jim zbyla střecha nad hlavou. Protože Váchal byl už dostatečně stár, zažádal o starobní pojištění, které mu skutečně bylo vypláceno: měsíčně 160,- Kčs. Do Svazu výtvarných umělců se Váchal nepřihlásil, pouze Macková; do kterého střediska a jaký z toho měla užitek, mně není známo. Loňského roku u příležitosti Váchalových sedmdesátin uspořádal MNV v Jičíně výstavu jeho prací. Cítil jsem povinnost zajet do Jičína, bohužel odkládal a odkládal, až nejel nikam. Proto jsme se vypravili letos. Výlet na den to nebyl možný, a proto jsme si cestu rozvrhli na dva dny. Tentokrát jela s námi Ola. Manželka Honzova, Vlasta, nechtěla ani za nic opustit svoji malou holčičku Janičku, 17. května 1955 narozenou. Vyjeli jsme z Hořehled ráno po 7. hodině přes Plzeň, s kratičkou zastávkou v Praze, dále na Poděbrady do Jičína. Tam byla potíž s ubytováním, všecko obsazeno, prý jsme si měli zamluvit přenocování alespoň 14 dní předem. Konečně nás Čedok ubytoval v hostinci, kde je i turistická noclehárna v pokoji o šesti lůžkách. A že se už nikdo další nehlásil, zůstali jsme my čtyři sami a moc dobře jsme se všichni vyspali. Jakmile jsme měli přenocování zajištěné, zajeli jsme k Váchalovi do Studeňan. Bylo něco po čtvrté hodině, když jsme chtěli zajet k nim do dvora. Přiběhl Váchal nás přivítat, prý do dvora nemůžeme, vrata se nedají otevřít. A tak jsme viděli, že celé jejich přístřeší, dvůr, zahrady, hospodářské stavení by potřebovaly tolik oprav, na které by pár stokorun nestačilo. Tak si tam oba žijí na pokraji Studeňan jako dva poustevníci, hodně zestárlí a ustaraní, on jedenasedmdesátiletý, ona pět nebo šestašedesátiletá. Váchal nám ukázal práce vystavené na jičínské výstavě, z nichž mnohé jsem vůbec neznal, a Macková plné pokoje zarámovaných maleb krajin a kytic. Váchal už nedělá dřevoryty, vrátil se ke kresbám, které koloruje barevnými tušemi, takovým, jaké dělával za mých učňovských let v roce 1912, jenomže ve větších rozměrech – tematika však zůstává čistě váchalovská. Nejvíce času mu zabírá spisování rozměrných dopisů, až stostránkových, hotové knihy. Dva takové dopisy jsem také od něho už dostal. První na jaře k Josefu a druhý k Vánocům. Asi po dvou hodinách pobesedování, kdy mluvil jen a jen Váchal, vždy zábavný, ironický až satirický, Váchal, jaký byl, jaký je a jaký bude už asi do smrti, nasedli jsme a odjeli zpět do Jičína povečeřet a spát. Ráno před sedmou hodinou už jsme uháněli do Kutné Hory, kterou jsem dosud neznal. Krásně re-

novované památky nás velmi zaujaly, ale ze všeho nejvíc pomník presidenta T. G. Masaryka od K. Dvořáka, nejenom pro překrásnou práci sochařskou samu, ale pro vzácnost dosud stojícího objektu. Z Kutné Hory přes Benešov zajeli jsme si na Slapskou přehradu, trochu jsme si pobloudili u Vltavy, přesto z návrší obhlédli jsme celé Slapské jezero, které opravdu nic neubralo kráse povltavské krajiny. Dále pak přes Dobříš, Příbram do Rožmitálu a domů do Hořehled, odkud jsme vyjeli.

Josef Hodek

HISTORIE A SOUČASNOST SBĚRATELSTVÍ EXLIBRIS NA SLOVÁCKU

Dne 4. března 2009 byla uskutečněna v Městské knihovně v Uherském Ostrohu vernisáž výstavy České exlibris I. – pohled do historie. V souvislosti s touto výstavou chci uvést stručný popis asi osmdesátiletého období činnosti Skupiny moravských knihomilů a sběratelství na Slovácku.

Uherský Ostroh - místo konání výstavy – je menší slovácké město poblíž centra Slovácka, Uherského Hradiště, které bylo v období před 1. světovou válkou i po ní a v mezidobí do 2. světové války (a částečně i po ní) proslavené bibliofilstvím a sběratelstvím grafiky, hlavně exlibris. Jména jako Karel Jaroslav Obrátil, Bedřich Beneš Buchlovan, Josef Havel Štěrba, Ruda a Mara Kubíčkoví, Josef Hladký, Josef Hodek, Ctibor Šťastný a další nadšenci pro knihu, exlibris a grafiku mluví za vše.

Již v roce 1922 začala zdejší Skupina moravských knihomilů s vydáváním moravského časopisu Bibliofil, který tvořil velice úspěšně konkurenční prostředí k pražskému centru a k časopisu Český bibliofil. Žel, smrtící ránu dostal tento časopis po německé okupaci, když byl v roce 1940 Němci zastaven po osmnácti letech bohaté činnosti.

Po tomto smutném období, v němž několik členů spolku nacisté popravili a další vedoucí činitelé zemřeli, se již po válce nepodařilo obnovit činnost spolku knihomilů ani v rámci Závodního klubu n. p. Let Kunovice.

Přece se ale něco podařilo. Ještě za života starých členů skupiny J. H. Štěrby a R. Kubíčka se uskutečnil v Uherském Hradišti v roce 1957 i s jejich pomocí a radou celostátní sjezd SSPE. Několik mladých sběratelů zorganizovalo sjezd při Závodním klubu. Na sjezdu se sešlo asi 200 tuzemských a 15 zahraničních účastníků. Místo, prostředky a finanční dotace byly mimořádné, a zvláště soubor grafických listů budil u hostů obdiv (C. Bouda, E. Kotrba, B. Knobloch, V. Cinybulk a další). Ohlas sjezdu byl příznivý jak u zdejších úřadů, tak i v tisku.

Po tomto sjezdu nastala stagnace pro nedostatek členů a pro obecnou nechuť k funkcím. Kromě několika přednášek a zájezdů se nedělo vůbec nic. V Uherském Hradišti zůstali pouze dva sběratelé – přítel Josef Fiala (1925-1997) a já.

Částečný obrat nastal, když se nám podařilo sestavit přípravný výbor k dalšímu celostátnímu sjezdu v roce 1975. Konal se v pobožce knihovny a byl opět slušně navštíven, i zahraničními sběrateli. Jeho součástí byla výstava litevské grafičky Graziny Didelyte (1938-2007). Uskutečnil se zájezd na hrad Buchlov a zámek v Buchovicích a návštěva Slovácké budy. Hodnocení bylo opět jednoznačně dobré přesto, že normalizační doba podobným akcím příliš nepřála.

Po tomto sjezdu následovalo dlouhé období stagnace, které bylo přerušeno až přípravou dalšího celostátního sjezdu SSPE v roce 2006. Sjezd se konal ve dnech 22. až 24. září 2006 a jeho pořádáním byl pověřen Spolek přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti. Sjezd byl velmi dobře organizován a plně se vydařil (viz Knižní značka 4/2006, s. 100).

Pro sběratelství a tvorbu exlibris je povzbuzující současná činnost knihoven na Slovácku. Z nedávných aktivit uvádím:

Knihovna BBB v Uherském Hradišti a Městská knihovna v Uherském Brodě vyhlásily veřejnou výtvarnou soutěž k 100. výročí narození Františka Kožíka **Ex libris 2009 – Za tichou Moravou**, jejíž uzávěrka byla 30. března 2009.

Knihovna BBB Uherské Hradiště, pobočka Jarošov připravila výstavu **Ex libris poprvé v Knihovně Jarošov**, 6. 4. - 30. 4. 2009.

Městská knihovna v Uherském Ostrohu uspořádala výstavu **České exlibris I – pohled do historie**, která trvala do 31. 3. 2009. Zde je to již druhá výstava (v loňském roce to byla výstava Vladimíra Komárka), kterou ve spolupráci s knihovnou připravil mladý agilní sběratel a člen SSPE pan Stanislav Mlýnek. Další, připravovaná výstava seznámí návštěvníky se současným exlibris.

Končím tento krátký pohled do minulosti a přítomnosti sběratelství exlibris na Slovácku a těším se na další setkávání sběratelů exlibris a bibliofilů na příštích zdařilých výstavách.

Dr. Evžen Šindelář

UHERSKÝ BROD - VÝSTAVA EX LIBRIS VIKTORA CHRENKA OČI DUŠE

19. únor až 15. březen 2009

Již více než půl století žije a tvoří v Hlohovci významný slovenský sběratel a grafik VIKTOR CHRENKO (*1921), nám velmi dobře známý a aktivní tvůrce exlibris. V našem Spolku sběratelů a přátel exlibris je již od roku 1973, ale knize, umění a grafice vůbec se věnuje téměř od dětství. Mé přátelství s ním se odvíjí od roku 1990, kdy v porevolučním hektickém čase vstoupil také do řad členů Sdružení výtvarných umělců moravsko-slovenského pomezí se sídlem v Uherském Brodě. V tomto krásném a sympatickém městě pomohlo sdružení uspořádat Viktoru Chrenkovi autorskou výstavu exlibris s názvem OČI DUŠE.

Viktor Chrenko a Milan Bouda

Vernisáž proběhla dne 19. února 2009 v Galerii Panský dům a její průběh předčil veškerá očekávání. Za účasti hostů a nejvyšších představitelů obou měst (Hlohovec a Uherský Brod) byla veřejnosti představena kolekce 387 knižních značek, provedených klasickými grafickými tech-

nikami. Některé z nich bylo možno již dříve spatřit na přehlídkách exlibris v Hradci Králové v Galerii na mostě. Kromě těchto výstav exlibris je třeba připomenout Chrenkovu účast na mnoha mezinárodních výstavách, jejichž výsledkem bylo i nemalé množství diplomů a uznání, z nichž nejcennější jsou např. medaile P. Stellera, diplom Polského svazu exlibristů a další.

O významu exlibris nejen jako uměleckého díla, ale i jako nezbytné součásti knižní kultury, pohovořila mj. i předsedkyně občanského sdružení EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC - paní Helena Pekarovičová. Po zahájení výstavy pobesedoval s účastníky i sám autor Viktor Chrenko, který také vysoce ocenil účast žáků výtvarného oboru Základní umělecké školy v Uherském Brodě na mezinárodní slovenské exlibristické soutěži pro mládež v Hlohovci.

Po celou dobu vernisáže panovala vynikající atmosféra nabitá nejen zájmem o tento druh komorního skvostného umění, ale i upřímným přátelstvím na obou stranách hranic. Všichni jsme si v závěru připili vínem ze slovenských sklepů, a pokud nám to zdraví dovolí – sejdeme se zase co nejdříve.

Oldřich Páleníček

CENA VLADIMÍRA BOUDNÍKA A GRAFIKA ROKU 2008

Také letos byly uděleny v záhlaví uvedené ceny. Abychom se neopakovali, připomeňme, že o smyslu a záměru udílení těchto cen je psáno v Knižní značce 2/2008, s. 42 a přehled udělených Cen Vladimíra Boudníka je v Knižní značce 2/2007, s. 52.

Cena Vladimíra Boudníka byla udělena již po čtrnácté, tentokrát s pozoruhodným určením. Byl jí totiž obdařen devětaosmdesátiletý Zdeněk Sýkora! Bývá považován za průkopníka počítačové malířské techniky. V jedné monografii se o něm říká, že „*se záhy od modernistické malby dostal k složitě formulovaným dílům, založeným na kombinaci geometrické abstrakce s programováním a později matematizovanou náhodou*“ (Praha, Gallery 2008). Nastupuje

Zdeněk Sýkora, P9, 1995

pak období, kdy již zcela staví na linii, liniových obrazech založených na principu náhodnosti. Nejlépe bude, když si přečteme, co říká on sám: „*Jsou situace a jevy nepředpokládané a nevysvětlitelné, které z nouze definujeme jako náhodné. Zdá se paradoxní, že právě v exaktních vědách nabyl dojem náhodnosti takové plasticity. Náhodnost podmiňuje příliš mnoho situací. Jsme nuceni jí prokazovat stále více důvěry. Každá náhodnost je vázána na elementy, které jsou schopny vytvářet vztahy. Není tedy náhody „o sobě“, jsou jen velice složité proměnlivé vztahy. Je asi nějaký „vyšší řád“, který nemůžeme pochopit, ale o to silněji jej můžeme*

cítit. Myslím, že vztah chápání – cítění je rozhodující pro pocit svobody.“ (1985). Každý si přeber podle svého.

Zdeněk Sýkora získal postupně světovou proslulost. (Prý jako jeden z mála českých umělců se zapsal do dějin světového umění!) Jeho díla visí v různých galeriích a jsou součástí mnoha sbírek uměleckých muzeí. A prodávají se dnes za horentní sumy!

V patnáctém ročníku Grafika roku 2008 byly uděleny ceny ve čtyřech kategoriích. Hlavní cenu (kategorie A), získal Miloš Michálek za své DESKY II, což je namodrale šedý tisk ze dřeva o rozměrech 60x80 cm. V dalších kategoriích byly udělovány ceny a čestná uznání za grafiku do rozměru A4 (kategorie B), pro studenty (kategorie C) a autorské knihy (kategorie D). Podle pořadatelky Simeony Hoškové se sešlo tolik prací, že jich bylo možno vystavit jen třetinu. Mezi vystavenými díly byly i práce našich členů - výtvarníků. (Nelze je uvádět jmenovitě, abychom někoho v tom množství neopomenuli.) Jan Kavan byl členem poroty kategorie B.

Josef Chalupský

VÝSTAVA Z TISKAŘSKÉ DÍLNY JANA MAULERA

*Josef Dolívka, Jan Mauler
a PhDr. Jana Martínková*

číslu téměř nehodí. Co se dá dělat. Čas je neúprosný, a jak sám mnohokrát řekl, „život je krátký – umění věčné“.

Na této výstavě bylo možné zhlédnout tvorbu více než 70 výtvarníků, kterou jejich nakladatelům tiskl Jan Mauler. Dále to byly tisky z historických desek (mapy, portréty) a práce v jeho začátcích, serigrafie, jako plakáty – dnes již hodnotná a vyhledávaná umělecká díla. Úvodní slovo na výstavě přednesl jeho životní přítel z rodného města Kostelce na Hané pan Josef Dolívka, který se v úvodu především zaměřil na uplynulá tvůrčí léta a společně prožité chvíle nad grafikou a bibliofilii se svým kamarádem Janem Maulerem. Účast návštěvníků, nejen z řad občanů Moravské Třebové, svědčila o velkém zájmu a dobrém vztahu k tomuto tvůrci překrásných tisků.

Při vzpomínce na tuto výstavu bych rád připomenul srovnání, která uváděl významný mohelnický sběratel prof. Václav Křupka při otvírání dřívějších výstav z tiskařské dílny pana Maulera: „Jedná se o srovnání dvou umění – hudby a grafiky. Víme dobře, že v hudbě je třeba dvou umělců – skladatele a interpreta. Jedině tehdy, když se sejdou dva mistři, jeden, který skladbu napíše, a druhý, který ji perfektně zahráje, vznikne důvod k tomu, aby posluchač mohl být nadšen. – A stejně tak je tomu v grafice. Na jedné straně umělec, který vyryje své představy do kovové či dřevěné desky, a na druhé straně mistr tiskař, který svým uměleckým tiskem dokáže, aby našim očím i našemu chápání předal věrně to, co grafik zamýšlel.“ Řada významných českých grafiků (O. Janeček, J. Pileček, J. Liesler, V. Komárek, L. Jandová a další) potvrdila tato slova svými grafickými díly, která se v české grafice řadí mezi klenoty a mezi sběrateli je o ně neustále větší zájem. Mnoho z nich pochází z tiskařské dílny Jana Maulera.

Osobnost pana Maulera je celoživotně spjata s hledáním něčeho nového, ušlechtilého a snahou o vytvoření trvalé hodnoty s využitím těch nejmodernějších technik. Jeho začátky jsou spojeny s hlubokým zájmem o fotografování (a to již od roku 1945) a v posledních letech o práci s počítačem. Jak sám uvedl v rozhovoru pro tisk již v roce 1997: „Nepřešel jsem od tekutých barev olejových k suchým počítačovým. To jen ze zájmu a z povzdálí se snažím proniknout do této úžasné a moderní odborné záležitosti.“ A zde je také jeho „malý kámen úrazu“. Zájem o počítač a fotografování se mu staly v současné době takovým koníčkem, že času na intenzivní tiskařinu už tolik nezbyvá. Je to škoda, řada výtvarníků by ráda tvořila s touto výraznou osobností v českém grafickém tisku. Snad mu to trvalý zájem o grafiku a zdraví zase umožní. O to víc bylo příjemné sledovat na výstavě práci za uplynulých více než čtyřicet let života. Práci, která překoná čas a v budoucnu bude jistě k potěše i uznání dalších sběratelů a tvůrců ve výtvarném umění. Je škoda, že na grafických listech se málokdy udává i podpis či značka tiskaře. Čas zapomínání je krutý. O to víc je třeba připomínat i spolutvůrce významných uměleckých děl z oboru grafiky a bibliofilie. Mezi ně jistě patří umělecký tiskař, člen SČUG HOLLAR, Jan Mauler z Moravské Třebové.

KPVU Moravská Třebová, Jiří Vinkler.

ŽATVA SLOVENSKÉHO A ČESKÉHO EXLIBRIS 2008

V Galerii na mostě ve Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové byla 25. května 2009 zahájena dvacátá osmá přehlídka tvorby exlibris s názvem Žatva slovenského a českého exlibris 2008, která trvala do 20. 6. 2009. Připomeňme, že před třiceti lety byla uspořádána v Brně výstava farmaceutických exlibris, kterou připravili doc. Václav Rusek a Mirko Riedl, což byl vlastně základ pozdějších přehlídek v Hradci Králové.

Přehlídky ve formě salonu se může zúčastnit každý autor, který vybere ze své loňské tvorby exlibris, která pokládá za nejlepší, a zašle je pořadateli. Na letošní přehlídce bylo vystaveno 250 exlibris od 74 autorů, z nichž byli čtyři ze Slovenska. Námetově nejsou přehlídky vymezovány, a tak zde vidíme širokou paletu námětů od lid-

ských postav, portrétů, rostlin, zvířat (třeba i zajímavého ryboraka), křesťanských a mytologických námětů, sportu, včetně olympijských her v Pekingu 2008, až po náměty farmaceutické, které jsou evidovány a vystaveny samostatně. Jsou to náměty vážné, ale i humorné, jako exlibris s postavami smyšlené dvojice Harry Potter a Harry Fotter. Široká je i paleta grafických technik, od tisků z výšky, z plochy i z hloubky, až po počítačovou grafiku.

Z podnětu výtvarníků byla uspořádána vernisáž, které se zúčastnili hosté ze vzdálených měst, jako z Tábora, Železného Brodu a Lanškrouna a významní hosté z Hradce Králové, Pardubic a blízkého okolí. Vyslechli pozdrav děkana Farmaceutické fakulty doc. PharmDr. Alexandra Hrabálka, CSc., nápadité úvodní slovo Zdeňka Řeháka a hudební vystoupení smyčcového dua Jaromíra a Barbory Křováčkových, které předneslo skladbu Josefa Haydna a skladby slovenského skladatele Vladimíra Godára.

K výstavě byl vydán bohatě vypravený katalog s údaji o výtvarnících, seznamem jejich vystavených exlibris a kopií jednoho z jejich exlibris. V katalogu je vložen CD, kde jsou zobrazena všechna vystavená exlibris. Katalog lze zakoupit ve vrátnici fakulty za 100 Kč nebo objednat na adrese: Mgr. Ladislava Valášková, PhD., České farmaceutické muzeum, Hospital č. p. 81, 544 43 Kuks, telefon 495 067 580.

Ing. Jiří Soukup

BOŽENA KJULLENĚNOVÁ VYSTAVOVALA EXLIBRIS V DÁNSKU

Dánsko-české exlibristické kontakty trvají desítky let a stále pokračují. V Dánsku byla vydána řada monografií českých tvůrců exlibris a uspořádána řada jejich výstav. Pokračováním je letošní výstava exlibris Boženy Dvořákové-Kjulleněnové v Muzeu umění ve Frederikshavnu. V době od 18. 4. do 14. 6. 2009 zde byl představen výběr ze zajímavé a náročné grafické tvorby akademické malířky B. Kjulleněnové. Autorka používá techniku suché jehly na deskách, které jsou upraveny do tvaru zobrazovaného objektu, těla nebo jeho části.

K výstavě byl vydán katalog s dánským, německým, anglickým a českým textem, který vysvětluje výstavní záměry muzea vystavovat tvorbu exlibris současných umělců. Jsou zde uvedena základní data o autorce, narozené v roce 1944 ve Zlíně a absolventce VŠUP v Praze (1964-1970). Jsou zde údaje o její malířské, grafické a ilustrátorské tvorbě, o výstavách a získaných oceněních, z nichž nejvyšší je asi 1. cena na Mezinárodní výstavě v Martině v roce 1997. Je uvedena charakteristika její tvorby, mnohdy inspirované hudbou, reprodukce šesti exlibris a pracovní portrét.

B. Kjulleněnová, KT, 2008

Ing. Jiří Soukup

ZBORNÍK O EKSLIBRISU A NĚCO O SRBECH VŮBEC

Začněme nejdříve o exlibris v Srbsku vůbec. V roce 1994 bylo založeno Ekslibris društvo Beograd. Hlavním iniciátorem byl Rastko Čirič (nar. 1955), grafik,

který je v současné době profesorem na bělehradské fakultě užitého umění a tvoří též animované filmy. A *spiritus agens* v místním exlibristickém dění zůstává dodnes! U kolébky stál však také jeden exlibrista zvenčí – švýcarský sběratel Benoît Junod. V letech 1993–1995 působil v Bělehradě jako chargé d'affaires na francouzském velvyslanectví a zapojil se tam do místního kulturního života. (Podle dívčího jména je jeho manželka jihoslovanského původu.) S Junodovým jménem se tam setkáváme dosud. Určitě stál spolu s Rastko Čiričem za akcí Svět exlibris (1995), při které se pořadatelům podařilo shromáždit 6500 exlibris od 1200 autorů! Vyšla o tom ví-

cedílná kniha a CD. Že podnítl v roce 2002 francouzsko-jugoslávskou soutěž na exlibris pro knihovnu Francouzského kulturního střediska, není třeba dodávat (viz Knižní značka 4/2002, s. 90). Srbové jsou stále velice činorodí. V roce 2003 uspořádali soutěž s námětem „Sport“ se zaměřením hlavně na „Velociped, kolo“ (viz Knižní značka 1/2004, s. 19) a nedávno spolu s řadou dalších soutěží také soutěž na námět „Chléb jako kulturní dědictví“ (viz Knižní značka 1/2009, s. 19). Vydávají nepravidelně vycházející EXSLIBRIS LETOPIS, který je souběžně na téže stránce psán srbsky a anglicky. Zatím vydali 20 čísel.

Předloňského roku vydalo Društvo a bělehradská fakulta užitého umění v nadpisu uvedený Zbornik. Není to sborník našeho typu, tak jak jej pořádá Ing. Humplík coby periodikum. Je to ojedinělá kniha, ve které je, podtrženo a sečteno, 114 příspěvků! Včetně úvodních očekávatelných textů o tom, co je exlibris a o jeho pojetí jako značky označující vlastníka knihy (to od zmíněného B. J.). Kniha je rozdělena na části s články historickými, o grafickém umění, grafických technikách, knize a jazyku, sběratelství a na část s příspěvky britského sběratele a znalce exlibris Briana North Lee (1936-2007), posílanými průběžně do Letopisů v podobě dopisů redakci. Část textů je také o jednotlivých výtvarnících, kde se z naší oblasti dostalo jen na Albína Brunovského. V části sběratelství je nejvíce příspěvků napsaných zahraničními autory. Zajímavá kniha! A má pro nás tu výhodu, že je sice srbská, ale psaná latinkou! Při troše obeznanosti se srbštinou se jí dá dobře rozumět. Jen na neobvyklý přepis vlastních jmen cizích výtvarníků a autorů, který byl nutný při používání kyrilice, je třeba si zvyknout.

(Zbornik o ekslibrisu, Bělehrad, Ekslibris društvo Beograd a Fakultet primjenenich umetnosti a Kotur i ostali, 2007, 368 stran, 14,5x20,5cm, polotuhé desky)

Josef Chalupský

BULHARSKÉ RUSE

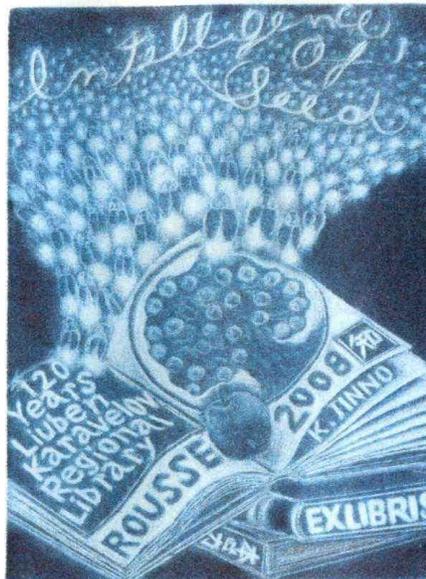
Bulharské město Ruse leží na pravém břehu Dunaje a má 175 tisíc obyvatel. (Na protějším břehu je rumunské Giurgiu.) Mají tam knihovnu Ljubena Karavelova, spisovatele a bojovníka za svobodu Bulharů. Žil v letech 1834-1879. Po studiích bojoval za svobodu bulharského národa, který byl v područí osmanské říše. Připojil se k bulharskému národnímu hrdinovi a revolucionáři Vasilu Levskému. Prošel několika balkánskými městy, psal články a založil časopis. Činil tak s velkým rizikem. (Levski byl v roce 1873 zatčen a popraven.)

Místní milovníci exlibris, spojení s knihovnou, vypsalí v roce 2005 první mezinárodní soutěž a každoročně vypisují další. Projevují neutuchající nadšení pro věc, jak uvidíme dále.

V současné době vydali katalog o výsledcích soutěže z loňského roku. Katalog vydali vůbec poprvé, a tak jsou v něm též výsledky soutěží z let minulých, byť třeba jen heslovitě. Jako by pořadatelé neměli zpočátku zkušenost, že se o soutěži musí výtvarníci dozvědět včas, aby se jí mohli zúčastnit. Neuvědomují si, že by se informace z počátečních let k nám dostaly. A tak první ročník soutěže obeslalo pouze 14 umělců ze čtyř zemí! Jako námět byl určen **Elias Canetti** (1905-1994, spisovatel, nositel Nobelovy ceny z roku 1981). Hlavní cenu tehdy dostal Vladislav Kvartalny z Běloruska. Jiné pořadatele by tento zjevný neúspěch jistě odradil. (Viz např. zrušení soutěže na jméno Nikola Tesla, když se sešla exlibris jen od 25 umělců, Knižní značka 4/2006, s. 18.) Bulharské pořadatele však nikoliv a hned následující rok vypsalí ročník nový, který obeslalo již 42 výtvarníků z 12 států, mezi kterými je i Česká republika. Určený námět byl **První železnice v Bulharsku 1855**. Hlavní cenu získal Bulhar Veselin Damjanov Ves. Úspěšně pro nás skončil třetí ročník (2007), i když pro pořadatele méně. Svá díla jim poslalo jen 32 výtvarníků ze 17 zemí, zato hlavní cenu obdržel náš **Pavel Hlavatý** za exlibris Zhaoxue Yu, což bychom my Češi napsali jako Žaošue ju.

A v loňském roce přišla do Ruse již exlibris od 79 umělců z 23 zemí. Také od nás. Jak jsou cesty exlibristického dění nevyzpytatelné, soutěž obeslalo nejvíce výtvarníků z Argentiny (14) a Japonska (12)! Vůbec ne tedy z Bulharska (jen dva!). Z ostatních zemí je účast spočítatelná na prstech jedné ruky.

Katalog není upořádan obvyklým způsobem; všechny přehledy bylo třeba si jednotlivě sestavit. Snad nebude nikdo opomenut, když bude uvedeno, že soutěž obeslali tito naši výtvarníci (podle abecedy): Gennadij Alexandrov, Pavel Hlavatý, Jiří Kubíček, Jaroslav Minář a Dominika Schönová. Hlavní cenu získala Japonka Kajoko Džinno za knižní značku Třpytivý poklad.

Kajoko Džinno, C7

Pro letošek byl vypsán již V. soutěžní ročník s uzávěrkou 22. května 2009. Hlavní cena je dotována částkou 250 €. Podmínky soutěže, přeložené do češtiny, byly rozeslány našim výtvarníkům hned po jejím vyhlášení.

Josef Chalupský

SOUTĚŽ Z PROVINCE NOVARA

(Concorso internazionale "Ex libris Provincia di Novara. 1859-2009")

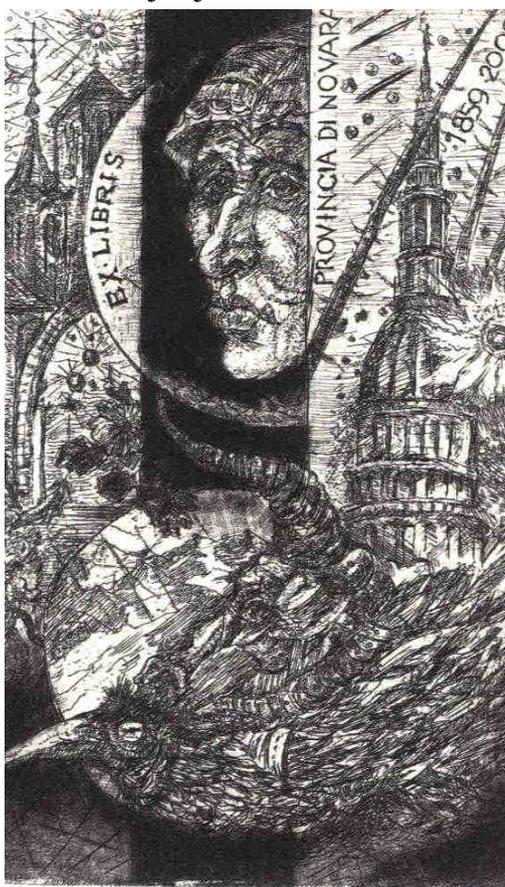
Pilní Italové. Každým rokem některá z tamních sdružení, spolky, knihovny, muzea či místní správy vyhlásí exlibristické soutěže. Bud' již jako další kola soutěží předchozích jen s novým očíslváním, nebo zcela nově, k určité příležitosti.

U těch posledních je pozoruhodné, že si pořadatelé oslav a výročí vzpomenou právě na exlibris. Koho to může napadnout, než nějaké zapálené exlibristy? Před sto padesáti lety Urbano Rattazzi, „advokát chudých“, později poslanec, ministr a ministerský předseda, rozdělil rozsáhlou podalpskou oblast Piemonte na čtyři provincie, čímž vznikla samostatná „velká“ část Novara. Místní obyvatelé si toho tak váží, že si to nyní s vděkem připomínají, a to i v podobě exlibristické soutěže.

Žádný námět nebyl dán, jen exlibris musilo nést přesně daný nápis, ve kterém byla ona PROVINZIA DI NOVARA. Tedy nic moc lákavého. Nicméně 217 zúčastněných umělců není číslo zanedbatelné. Pravda, téměř polovinu činili Italové (98), po nich vždy „spolehliví“ Argentinci (18), sledující pečlivě zprávy o soutěžích, a třetí Rusové (13). Podle katalogu by měli od nás obeslat soutěž tři umělci, ale ani pečlivé prohledání neodhalilo než jediné jméno – Jaroslava Mináře z Postřelmovy. První

cenu získal Vladimír Pamaskov z Litvy, druhou Ernesto Saracchi a třetí Calisto Gritti. Oba z Itálie. Dále byly uděleny tři ceny speciální a 18 čestných uznání.

Josef Chalupský

Vladimír Pamaskov, C3+C4, 2008

SVĚT V MALÉM FORMÁTU

Od 8. 3. do 14. 6. 2009 se konala v Německu, v Muzeu Schloss Moyland, 47551 Bedburg-Han, výstava malé a užitkové grafiky. Vystaveno bylo na 850 expozic, které poskytly návštěvníkovi hlubší přehled grafického umění v německy mluvících zemích v dobách jeho rozkvětu v letech 1890 až 1930. Na několika vybraných exemplářích byla též ukázána historie exlibris od roku 1500. Vystavené exempláře

byly ze sbírky Muzea Schloss Moyland a též ze sbírek muzeí v Norimberku, Essenu, Frederikshavnu, Krefeldu, Mainzu a dalších. K vidění byly práce více než sto osmdesáti umělců, jako jsou: Wilhelm Busch, Albrecht Dürer, Ludwig Hohlwein, Max Klinger, Alfred Kubin, Emil Orlik, Hans Thoma, Heinrich Vogeler a další. K výstavě byl vydán katalog, jehož text napsali: Alexander Grönert, Elke Schutt-Kehm, Henry Taubert, Maria Tetzlaff a Axel Vater. Katalog obsahuje řadu celostránkových barevných reprodukcí. Je k prodeji za 34,90 €.

Karel Urban

DVACET LET ČINNOSTI HRADECKÝCH SBĚRATELŮ EXLIBRIS.

V přednáškovém sále Artklub v Galerii moderního umění v Hradci Králové proběhlo v úterý 10. března 2009 přátelské setkání k 20. výročí založení sekce Spolku sběratelů a přátel exlibris v Hradci Králové. Na setkání, které mělo úroveň téměř recepce, se sešli členové této sekce SSPE, jejich přátelé a osobnosti hradeckého kulturního života.

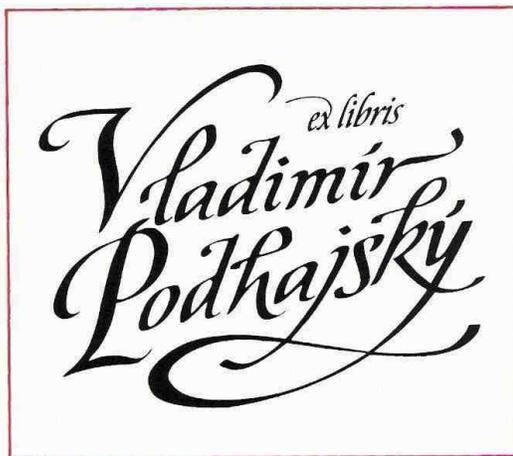
Ing. Jiří Soukup (motor této sekce) přednesl zprávu o činnosti sekce, a výčet aktivit za dvacet let činnosti byl bohatý - pravidelné schůzky, besedy s výtvarníky, přípravné výstavy a vydané grafické soubory.

Hradecké sběratele pozdravil také ředitel Galerie moderního umění v Hradci Králové PhDr. Tomáš Rybička, vedoucí historických sbírek Muzea východních Čech v Hradci Králové Mgr. Jan Jakl a samozřejmě také zástupce výboru SSPE, jednatel Ing. Milan Humplík a ještě další hosté.

Zbylo i dostatek času na osobní setkání s přáteli. Účastníci akce obdivovali pěknou mědirytinu motýla od Rudolfa Marečka a počítačový tisk Miloše Vacíka, které obdrželi.

Současně vydali hradečtí sběratelé pozoruhodný, v dnešní době ojedinělý, soubor třinácti kaligrafických exlibris, která vytvořil hradecký výtvarník, tiskař a sběratel Rudolf Mareček.

Zdeněk Řehák

Rudolf Mareček, SI

MÝTY A LEGENDY

Až v daleké Argentině, v Buenos Aires, upořádali v loňském roce ruku v ruce rytecký spolek Xylon Argentina a Přátelé exlibris (GADEL) za podpory Muzea umění mezinárodní výstavu knižních značek. Tak tuto akci alespoň oficiálně nazvali. Nebyla to tedy soutěž, a nebyly tudíž udělovány ani žádné ceny. Čestná uznání však ano. (Blíže o Argentině viz Knižní značka 2/2008, s. 54.)

Námět byl lákavý a zdál se rozněcovat fantazii výtvarníků. Šlo o Mýty a legendy. Pořadatelé vydali pěkný černobílý katalog, ze kterého lze vyčíst a spočítat, že soutěž obleslalo celkem počtem skromných 92 umělců, zato z 20 zemí! Větší účast byla jen z Argentiny (33 výtvarníků), potom již jen výrazně menší, a to 8 Poláků,

Evženie Timošenková, Rapunzel, C3+C6, 2008

7 Mexičanů a 5 Kolumbijců. Z ostatních zemí všichni umělci spočítatelní vždy na prstech jedné ruky. Za těchto okolností účast našich čtyř výtvarníků se jeví velmi příznivě. Byli to podle abecedy – Pavel Hlavatý z Prahy, Martin Manojlín z Děčína, Jaroslav Minář z Postřelmova a Petr Minka z Prahy.

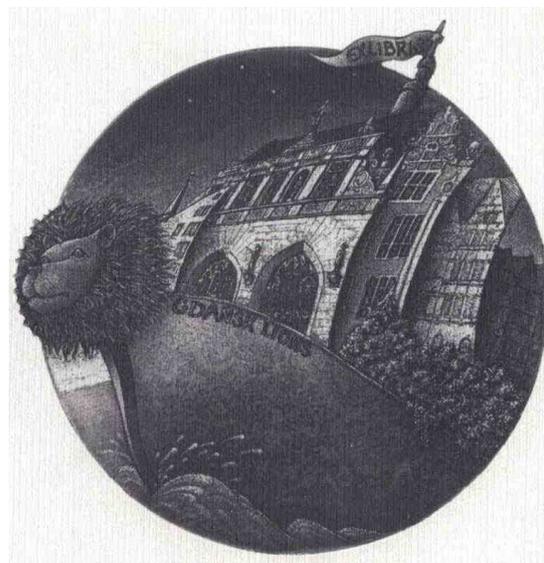
Šest čestných uznání dostali: Čen-
gič Plamenko z Chorvatska, Natalia Čer-
nětsová z Lotyšska, Evženie Timošenko-
vá z Běloruska, Stefano Patrone z Itálie,
Ovidiu Petca z Rumunska a Vladimír
Vereščagin z Ruska. Rozhodně je zřej-
mé, že porota neprojevila ani v nej-
menším, často obvyklou, místní protekci.
Práce všech našich výtvarníků byla vy-
brána do katalogu. Jako ukázkou ohodno-

cených prací představujeme exlibris E. Timošenkové, a to pro ztvárnění nejvíce odpovídajícímu zadanému tématu; některá exlibris mu byla hodně vzdálená.

Josef Chalupský

GDAŇSTÍ LVI

Polské město Gdaňsk má pěkný znak. Dva lvi drží z boku erb krále Kazimíra Jagellonského a pod ním je nápis NEC TEMERE, NEC TIMIDE. Neboli volně „Vždy s rozumem, nikdy zbaběle“. Od tohoto krále dostal Gdaňsk před 550 lety zvláštní městské privilegium a místní občané si toho patřičně váží. A připomněli si to i exlibristickou soutěží uspořádanou společností Poklad ostrova, (Gdaňské souostroví kultury) a Nadací Gdaňská obec. My jen s pořadatelem můžeme dodat, že v moderní historii se provokace v Gdaňsku stala Němcům nejen zá-
minkou pro rozpoutání války s Polskem, ale že se v Gdaňsku zrodila i známá „Solidarno-
šč“.

Axel C. A. Jirsch, C3+C5

Jak je ten svět zájmu výtvarníků nevyzpytatelný. Námět by se mohlo říci - ne zvláště lákavý. Ale jeho „klasické“ zadání mělo zřejmě něco do sebe. Pořadatelé vydali luxusní katalog, ze kterého je vidět, že soutěž obeslal nemalý počet 233 výtvarníků! Zhruba asi z 37 zemí! Byli i z méně obvyklých oblastí, z Brazílie, Uruguaye, Austrálie apod. Ta nejistota je dána tím, že pořadatelé v katalogu zveřejnili jen seznam umělců bez jakéhokoliv dalšího uspořádání, a tak bylo třeba vše více méně přesně spočítat. Poláků vyšlo nejvíce (88), po nich hodně Ukrajinců (24) a Rusů (23). Ostatní jsou většinou spočítatelní na prstech jedné či dvou rukou. Od nás byla nalezena čtyři jména, a to (podle abecedy): Petr Brátka, Vladimír Hadošský, Jaroslav Minář a Dominika Schönová.

První cenu získal Němec Axel C. A. Jirsch, druhou Ruska Olga Samosjuková a třetí Chorvat Plamenko Čengič. Udělena byla dále tři čestná uznání a sedm zvláštních cen udělených předsedou Nadace Gdaňská obec.

Josef Chalupský

SJEZD DEG VE WIESBADENU

Na přelomu dubna a května jsem se zúčastnil sjezdu DEG ve Wiesbadenu. Do Německa jsem vyrazil již dva dny předem v úterý 28. 4. 2009 večer z Prahy autobusovou linkou Příbram - Düsseldorf. Ráno jsem vystoupil v Mohuči u Hlavního nádraží a pokračoval dvěma autobusy místní MHD až do Wiesbadenu ke sjezdovému hotelu Penta. V hotelové recepci jsem se tak zřejmě hlásil jako první účastník sjezdu již ve středu 29. 4. v 6.30 hodin ráno. Celé střeďné dopoledne i odpoledne jsem věnoval prohlídce Mohuče. Navštívil jsem zde dóm sv. Martina, Guttenbergovo muzeum a kostel sv. Štěpána s vitrážemi od Marka Chagalla.

Navečer jsem zavítal do hotelového baru. Tady jsem se již potkal s řadou známých sběratelů z Německa a Nizozemska. V rámci družných

Heidi Sparke a Jiří Hruška na sjezdu DEG

rozhovorů jsem též rozdal větší množství pozvánek na sjezd SSPE do Tábora. Pan Wittal večer otevřel sjezdovou kancelář, a tak jsme se mohli již ve středu zaregistrovat. Jelikož se sjezd odehrával ve vinařské oblasti Porýní, našel každý účastník sjezdu v tašce i jednu láhev rýnského ryzlinku s originální sjezdovou vinětou.

Ve čtvrtek 30. 4. ráno po bohaté snídani jsem se již odebral do hlavního sálu měnit. Sál byl prostorný, a protože jsem s většinou zahraničních sběratelů měnil poprvé, úlovky byly velké.

Po poledni dorazili další sběratelé z Čech: Urbanovi, pan Bogdanov s manželkou, pan Alexandrov a pan Chrtek. Odpoledne jsem neodolal lákavé nabídce k účasti na sjezdovém výletu do Porýní. Zájmců bylo hodně (z Čechů já a pan Urban s manželkou), a tak jsme jeli poschodovým autobusem. První zastávka byla u zámku Johannisberg s vyhlídkou na řeku Rýn. Pak následoval hlavní bod výletu Niederwald-denkmal s 38 m vysokým památníkem se sochou Germánie, vystavěný na památku německého sjednocení z roku 1871. Od památníku jsou krásné výhledy na řeku Rýn i města Rüdesheim a Bingen. Ve městě Rüdesheim jsme si prohlédli vinařské muzeum nacházející se na hradě Brömserburg. Tato prohlídka byla spojená i s ochutnávkou rýnského ryzlinku. Výlet byl zakončen velmi bohatou selskou večeří na statku Magdalenenhof.

V pátek 1. 5. dopoledne jsem opět vyměňoval. Uviděl jsem se při tom i s posledními účastníky z Čech s pány Ing. Hruškou, dr. Heřmanem a Ing. Humplíkem a jeho synem. V poledne byl sjezd zahájen a zároveň se uskutečnila i vernisáž sjezdové výstavy Divadlo a hudba na exlibris. Reprezentativní katalog z této výstavy obdrželi účastníci sjezdu také ve svých taškách.

Odpoledne jsem využil k prohlídce centra Wiesbadenu a neopomněl se též svézt pozemní lanovkou na výletní a vyhlídkový vrch Neroberg nad městem. Lanovka Nerobergbahn je nejstarší a jediná dosud fungující lanovka v Německu s pohonem na vodní převahu. Stejný systém mívala kdysi i pražská lanovka na Petřín.

V sobotu 2. 5. jsem většinu dne strávil výměnou. V podvečer jsem se pak s pány Ing. Hruškou a dr. Heřmanem vydali na cestu domů.

Celkový dojem ze sjezdu byl výborný, a tak mohu účast na zahraničních sjezdech ostatním sběratelům vřele doporučit.

Jiří Hlinovský

Několik poznámek k výročnímu sjezdu DEG 2009:

Sjezd se konal ve dnech 28. 4 – 1. 5. 2009 ve Wiesbadenu, hlavním městě spolkové země Hesensko. Podle sdělení organizátorů se jej zúčastnilo asi 250 sběratelů, více než organizátoři předpokládali. Pro jednání byly v hotelu Penta skvělé podmínky: dostatek prostoru k výměně po celou dobu konání sjezdu ve vzdušném sále s dostatkem světla, dobrá výstava (Exlibris kolem divadla) v bezprostřední blízkosti sálu, tři prostorné a dobře zásobené antikvariáty. Velkou výhodou bylo, že prakticky všichni účastníci bydleli v prostorném, nově rekonstruovaném hotelu, kde se sjezd konal. Čeští sběratelé se při výměně rozhodně neztratili (bylo jich zde asi 15); poněkud menší než jindy byla účast umělců. Základem úspěchu letošního sjezdu byla promyšlená organizace hlavním pořadatelem, kterým byl pan Claus Wittal, a také i samotný Wiesbaden, klidné, původně lázeňské město, ležící uprostřed Německa, s dobrým dopravním spojením. Jednání výroční schůze německé společnosti tentokrát nepřineslo rozhodnutí o místě konání sjezdu v roce 2010, není však vyloučeno, že se bude konat v Berlíně.

MH

ZEMŘELA ANNA NAVRÁTILOVÁ

Nejstarší obyvatelka Českého Krumlova a nejstarší členka SSPE PhMr. Anna NAVRÁTILOVÁ zemřela v úterý 7. dubna 2009 ve věku 100 let.

Narodila se 23. června roku 1908 v Brně. Život ji posléze zavál do Třeboně, kde se v roce 1942 provdala. Její manžel pracoval v treboňském archivu, ale později byl přeložen do Českého Krumlova.

V Českém Krumlově pracovala v lékárně. Členkou SSPE se stala v roce 1977 a věnovala se námětovému sbírání lékárnických motivů. Její dvě dcery jí daly osm vnoučat, mezi nimi i herce Josefa Pejchala, který je dobře známý, např. jako představitel jednoho z lékařů v televizním seriálu Ordinace v růžové zahradě.

Jiří Kuthan, P1

Lgh

ZEMŘEL FRANTIŠEK JUREK

František JUREK pocházel z Českomoravské vysočiny. Narodil se 29. srpna 1955 v Novém Městě na Moravě. Od mládí rád kreslil a maloval; vyučil se kuchařem. Na konci roku 1989 odešel do Rakouska, kde pracoval ve svém oboru a současně maloval. V Rakousku zůstal dvanáct let a stal se posléze kmenovým autorem Galerie Otto ve Vídni.

Vytvářel obrazy plné barev a poezie starých idylických námětů. Pozadí většinou tvořily „roztančené“ domy a v popředí se pohybovaly dámy s klobouky, pánové s cylindry, sportovci v pruhovaných dresech, vzduchoplavci v balónech a usměvaví obyvatelé měst. Obrazy vzbuzují úsměvnou náladu svým dějem a svojí barevností.

Členem SSPE byl pouze krátkou dobu, když do SSPE vstoupil v roce 2008. Přesto se mu podařilo vytvořit v litografii několik exlibris s náměty podobnými, které uplatňoval na svých obrazech. Je velká škoda, že mu nebylo dopřáno, aby mohl ve své malířské a grafické práci, která přinášela lidem radost a pohodu, pokračovat.

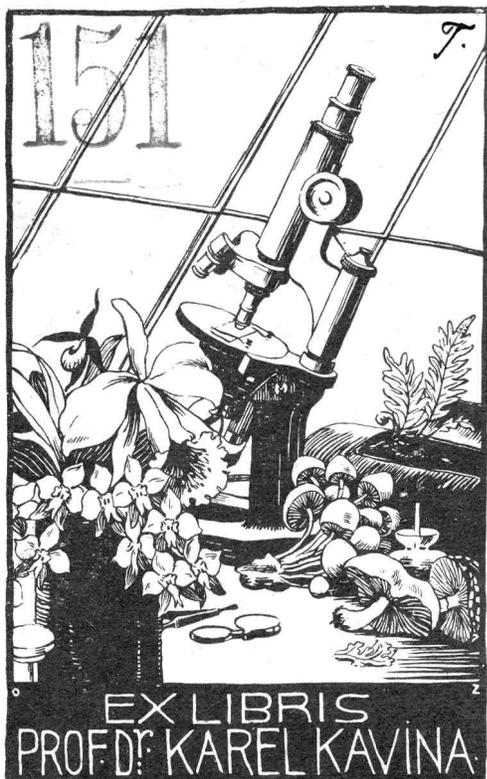
Malíř a grafik František Jurek zemřel 5. července 2008 v Brně.

František Jurek, L1, 2007

Lgh

ZAJÍMAVÁ NEZNÁMÁ EXLIBRIS

Ex libris prof. Dr. Karel Kavina - Identifikace knižní značky, evidentně určené k označení vlastnictví knih, jejímž autorem může být jak známý umělec, tak i zkušený amatér, která je vytvořena pro přítele autora nebo třeba pro významnou osobnost, je vždy obtížná a problematická. Zobrazené exlibris (zinkografie tištěná na běžovém papíru šedohnědou barvou, 102:64 mm) patří významnému českému přírodovědci, botanikovi prof. PhDr. Karlu Kavinovi (1890–1948). Jde o zručnou realistickou kresbu zátiší s mikroskopem obklopeným květinami a houby, která koresponduje s profesí majitele. K identifikaci nepomáhají ani drobná písmena O a Z umístěná u legendy. Číslo a písmeno T v horní části listu ke kresbě samozřejmě nepatří, jsou jen pozůstatkem užití značky v knize.

Pokud by někdo z čtenářů dokázal umělce, případně rok vzniku určit, napište redaktorovi Knižní značky nebo autorovi této poznámky.

M. Humplík

PUBLIKACE

Knižné ilustrácie Albína Brunovského

Vydal Trnavský samosprávny kraj – Záhorská galéria Senica, 2007, 80 stran, 500 výtisků, slovensky s anglickým resumé. ISBN 978-85738-68-9

Sborník ze symposia o knižních ilustráciách A. Brunovského (Senica, 12. 4. 2006), uspořádaného při příležitosti jubilejní výstavy k nedožitým sedmdesátým narozeninám umělce.

Sborník obsahuje příspěvky L. Feldeka, L. Petrajové, M. Vanča, I. Panenky, Š. Zajíčka, L. Krátkého a K. Soukupové a je informačně hodnotnou publikací k osobnosti A. Brunovského s rozsáhlou bibliografií s důrazem na tvorbu exlibris.

Decker H., Ladnar U.: Bühnen-Exlibris. Exlibris rund ums Theater

Verlag Claus Wittal, Wiesbaden 2009, 56 stran, formát A4, barevný tisk, 241 ilustrací, náklad není uveden. ISBN 978-3-922835-45-5

Skvěle vypravená publikace, deklarovaná jako katalog výstavy uspořádané v rámci výročního sjezdu DEG ve Wiesbadenu (28. 4. – 1. 5. 2009), zobrazuje podstatnou část vystavených exponátů. Je však spíše tematickou monografií rozdělenou do 25 tematických oddílů (jeviště, divadlo, loutky, commedia dell'arte, herečky, klasikové,

B. Brecht, opery W. A. Mozarta, balet apod.), jejichž text vysvětluje jednotlivé ilustrace; stranou ponechává hodnocení exlibris po stránce výtvarné. Exponáty jsou vybrány s velkou znalostí problematiky a zřejmě z mimořádných sbírek; převažují práce umělců německých a rakouských. Publikace je názorným a dobrým příkladem tematické sbírky takto širokého oboru. Připojen je rejstřík vlastníků i umělců (z českých jsou v exlibris zastoupeni J. Jilovský, J. Kábrt, J. Konůpek, B. Krátký, A. Kubát, O. Kulhánek, S. Kulhánek a M. Lesařová-Roubíčková a v novoročenkách P. F. Malý, J. Sládek, E. Orlik, E. Löwenstamm a R. Teschner). Publikace byla získána pro archiv SSPE.

DEG Jahrbuch 2009

Deutsche Exlibris-Gesellschaft e. V., Frankfurt am Main, 2009, redakce H. Decker, formát A4, 140 stran a 6 originálních příloh, 500 výtisků. ISBN 978-3-925300-34-4
Ročenka německé exlibristické společnosti vydaná u příležitosti sjezdu DEG ve Wiesbadenu (28. 4 – 1. 5. 2009) je tentokrát zaměřena tematicky – 10 z 12 článků se zabývá zkoumáním mezilidských vztahů na knižních značkách (motiv lásky, vztahu dětí a rodičů, žáků a učitelů, pacientů a lékařů). Autory článků jsou vesměs členové DEG z Německa a Rakouska. Texty i ilustrace reflektují problematiku tematického sběratelství, jeho zajímavosti i slabé stránky.

Je potěšitelné, že je v ročence zastoupen také SSPE článkem Mgr. E. Kořánové: Gennadij Alexandrov – Vztah umělce k jeho dílu, (str. 129–134, barevná reprodukce na deskách knihy, 16 reprodukcí v tisku a jedna vlepená originální grafická příloha).

MH

ČASOPISY

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft, č. 1/2009

Úvodní článek přináší základní informace o spolku Schlaraffia, založenému v roce 1859 v Praze německými herci, spojujícímu v současnosti mottem přátelství, umění a humoru německy mluvící členy v 260 místech světa. Členem tohoto spolku byl také spisovatel a nakladatel K. T. Senger, který vydal tři soubory exlibris Marquise Franze von Bayrose jako heliografie. Text článku Kabelová pouliční dráha v San Francisku v Kalifornii a její vynálezce Andrew Smith Hallidie vznikl na základě exlibris ze sbírky P. Ratha na jméno tohoto vynálezce a rektora Kalifornské univerzity, které vytvořila Albertine Randall Wheelanová (1863-1954). V dalším článku H. R. Scheffer připomíná obsah ročenky ÖEG vydané v roce 1909. Soupis exlibris Maxe Kislingera je doplněn o sedm listů.

Exlibriswereld č.1/2009, Nederlandse Vereniging voor Exlibris en andere Kleingrafiek

Úvodní článek Jose van Waterschoota je věnován humorným exlibris ukrajinského autora Arkadije Pugačevského (1937). Jan Strube (1892-1985) vytvářel exlibris technikou litografie. Německý autor Kay Voigtmann (1968), kreslíř a ilustrátor, vytvořil několik exlibris kombinovanou technikou kresby, koláže a tisku. Německý výtvarník Jochen Kublik (1962) používá pro grafickou tvorbu techniku leptu v kombinaci

s akvatintou a mezzotintou s vícebarevným tiskem, který provádí ve vlastní tiskárně. Frans van der Veen napsal zprávu o sjezdu SSPE v Chrudimi 2008.

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č.1/2009

Na titulní stránce je exlibris Dr. Hanse-Dietra Köhlera od A. Borna. V úvodním článku se H. Decker věnuje osudu sester Elise a Helene Richterových v souvislosti s jejich exlibris od A. Cossmanna. Inka Grebnerová (1974), německá grafička z Lipska, se věnuje také tvorbě exlibris; soupis je připojen. Aliona Vauchoková (1977), grafička z Běloruska, vytváří od roku 2004 také exlibris; jejich soupis je připojen. Výtvarník Rolf Fleischmann oslavil 70. narozeniny. K. Rödél informuje o životě a grafické tvorbě dvou výtvarníků: Helmuta Seehausena (1913-1999) a Ullricha Bewersdorffa (1920-2008). O exlibris pro anglickou spisovatelku Vítu Sackville-Westovou podává informaci H. Gebauer. Nalezneme zde reprodukováná exlibris od G. Alexandrova a M. Bauera a novoročenky od V. Suchánka a H. Storchové.

KISGRAFIKA, 2009/1

Výstava profesora a grafika Varga P. Andrása se konala v Budapešti na konci roku 2008. László Kerékgvdrtó vystavoval své grafické práce. Je představena polská grafička Wanda Szyksznianová.

Lgh

VÝSTAVY

Městská galerie U Zlatého slunce, Náměstí Míru 37, 375 01 Týn nad Vltavou
11. 9. – 8. 10. Ladislav Janouch, Aleš Knotek, Josef Velčovský – plastiky, obrazy,
grafika, fotografie
6. 11. – 3. 12. Jan Antonín Pacák – malba na porcelán

Jízdárna zámku Kozel u Plzně

1. 7. – 30. 8. Jakub a Karel Strettiovi - grafika
1. 9. – 31. 10. Jan Kavan - grafika

VI. setkání sběratelů a přátel exlibris se koná v sobotu **5. září 2009** v koncertním sále Základní umělecké školy na zámku v **Moravské Třebové** od 8 do 14 hodin. Setkání se zúčastní akademický malíř Karel Šafář a představí zde svoji tvorbu. Srdečně vás zve Klub přátel výtvarného umění v Moravské Třebové.

Z KORESPONDENCE

Vážení kolegové, zpracoval jsem seznam exlibris prof. **Dušana Janouška** (1928-1996). Kdo má o tento soupis zájem, necht' si o něj napíše na moji e-mailovou adresu **margecin@seznam.cz**; seznam mu bezplatně pošlu. Vlastním kompletní sbírku Janouškových exlibris kromě jediného: 309. Josef Leixner, Satyr a dívka. X2, 94:52. Touto cestou prosím sběratele, který toto exlibris vlastní, o koupi, výměnu či jen jeho kopii. Pokud někdo zná kontakt na pana J. Leixnera či jeho příbuzné, ozvěte se prosím na můj e-mail, díky.

Josef Margecín

Srdečný dík za gratulaci k výročí, kdy by se snad už člověk měl začít bát, že už nestihne zopakovat, co měl rád, vyzkoušet, co ještě nezkusil, a snad že i nakonec zapomene, co ještě chtěl.

Takže díky za vaši trpělivou spolupráci a hodně budoucích úspěchů i hodně nových členů, mladších než jsem já.

Upřímně vaše Michaela Lesařová-Roubíčková

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2009

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 19, 312 00 Plzeň 12, langhammer.jan@o2active.cz.

Redakční rada: Ing. Milan Humplík, doc. RNDr. Josef Chalupský a Mgr. Martin Manojlín. Jazyková korektura: René Keller.

Administrace: Karel Urban, Na Vyhlídce 291, 252 06 Davle.

Název časopisu a logo na poslední straně: akademický malíř Miroslav Houra.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1, číslo účtu: 87951/0300.

SWIFT (BIC): CEKOCZPP. IBAN: CZ28 0300 0000 0000 0008 7951.

ISSN 1211- 3840. Číslo registrace MK ČR E 11475.

Počítačová sazba, grafická úprava a zlom: Ing. Jirí Langhammer.

Tisk: Miroslav Kratochvíl, Radnice č. p. 398. Náklad 550 výtisků.

Rozesílá Postservis Praha.

Webové stránky: www.natur.cuni.cz/el a www.exlibrisweb.cz/casopis.htm

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2009. Redakční uzávěrka příštího vydání je 20. 8. 2009.